

DISPUTATIO LI.

DE HIS, QUÆ SUNT SUB SINGULIS SPECIEBUS
EUCHARISTÆ.

Disput. 13 de Eucharistia. — Cum dictum sit, Christum sub speciebus panis et vini reahiter contineri, Christusque plura includat, divinitatem scilicet, et humanitatem, quæ anima et corpore ejusque partibus constat, et accidentibus etiam ornata est, videndum superest, an hæc omnia sint realiter præsentia in hoc sacramento, et quo titulo, ac ratione. Duplex enim distingui solet, scilicet vis verborum, et concomitantia rerum, ita ut duobus modis possit aliquid esse præsens in hoc sacramento, scilicet aut ex vi verborum, aut per concomitantiam. Dicemus ergo prium absolute, quid hic sit præsens, deinde quid ex vi verborum, ac tandem quid per concomitantiam.

SECTIO I.

Utrum tota Christi substantia sit sub singulis speciebus Eucharistiae.

1. Solet hoc loco adduci error Nestorii, negantis hic adesse totum Christum; sed ille quidem, cum Christum a Deo personaliter separaret, consequenter censere debuit in hoc sacramento nullo modo esse veram divinitatem; circa humanitatem vero nihil invenio in hoc specialiter errasse, carnem a sanguine, aut corpus ab anima in hoc sacramento separando. Fuerunt vero alii haeretici, dicti Intinctores, prout refert Waldens., tom. 2, cap. 87, qui panis species tinctas speciebus vini ad complementum communionis dabant, unde existimasse creduntur, sanguinem non esse sub speciebus panis; illa vero consuetudo damnata est a Julio I in cap. Cum omnè crimen, de Cons., dist. 2. Hinc etiam Alan., lib. 4 de Euch., cap. 44, hunc errorem tribuit haereticis existimantibus necessariam esse communionem sub utraque specie; videntur enim in hunc errorem incidere, quia non credunt, sub singulis speciebus esse totum Christum. Sed hec collectio incerta est, nam ex aliis causis moveri potuerunt. Denique Lutheranos fuisse hujus erroris magistrum, refert Eckius, homil. 32 de Sacram., eumque aliquos Lutheranos nunc sequi refert Bellar., lib. 4 de Euch., cap. 24. Calvinum etiam et alios, qui negant realem Christi præsentiam,

eodem modo loqui necesse est, quia si Christus hic tantum est, ut in signo, id tantum erit sub singulis speciebus, quod per illas significatur.

2. *Totus Christus est sub singulis speciebus Eucharistiae.* — Primo probatio ex Patribus. — Secundo probatio ex Conciliis et Ecclesiæ traditione. — Dicendum vero est, totum Christum, totamque substantiam ejus esse in hoc sacramento, et sub singulis speciebus ejus. Est de fide, et primo colligi potest ex verbis Christi Joan. 6: *Ego sum panis vivus, etc., et inf. : Qui manducat me, vivet propter me;* ergo sub speciebus panis totus Christus continetur, et manducatur; et eodem modo loquuntur SS. Patres, agentes de hoc sacramento, prout manducatur in pane, vel prout permanet in altari, absque speciebus vini; sic loquitur Augustin., ser. 2 de Verbis Apost., ubi ait, eumdem Christum, qui in celo sedet, esse in altari; et Ambr., lib. de Myster., cap. 9: *In illo sacramento Christus est, quia corpus est Christi;* et lib. 5 de Sacr., cap. 3: *Venisti ad altare, accepisti corpus Christi; audi dicentem sanctum David; et ille in spiritu hæc mysteria prævidebat, et letabatur, et nihil sibi abesse dicebat.* Similiaque sumi possunt ex Dionys., cap. 3 de Eccles. Hierar.; et Nazianz., orat. de S. Gorgia; et Cyril. Hierosol., Cateches. 4, ubi hac de causa dicit, Christianos manducando corpus Christi fieri Christiferos. Hoc etiam confirmant illa verba, quibus ex usu Ecclesiæ utuntur fideles ante communionem: *Domine non sum dignus, etc., ut observavit etiam Origen., hom. 6 in diversos.* Dices: etiam Christus dicitur jacuisse in sepulchro, quamvis ibi non esset sanguis, neque anima. Respondetur, non esse locutiones nude et abstracte considerandas, sed juxta intentionem loquentium, et omnibus circumstantiis pensatis; sic autem constat, Christum locutum fuisse de se ipso vivente, et perfecto Deo ac homine, cum dixit: *Qui manducat me, etc., unde ibid. ait: Panis Dei est, qui de celo descendit, et dat vivam mundo;* et iterum: *Ego sum panis vivus, qui de celo descendit.* Dici enim potest panis vivus, quia in eo datur caro ejus non mortua, sed viva; et de celo descendisse dicitur propter divinum suppositum. Atque idem est sensus SS. Patrum; dicunt enim, Christum ita esse hic, sicut in celo, itaque illum sub speciebus panis existentem alloquuntur, et ad eum orationes fundunt, ac si in propria specie videatur. Accedit, quod ex illa locutione, etiam

in sensu minus proprio sumpto, saltem concluditur, divinum Christi suppositum esse sub speciebus panis simul cum corpore; quod ex eo est, quod in propria specie ei unitur, nunquamque ab eo separatur; pari ergo ratione concludetur, non esse hic corpus sine anima et sanguine, aut e converso, propter realem conjunctionem, quam in re ipsa habent. Unde hic optime accommodari potest illud primæ Joan. 4: *Omnis spiritus, qui solvit Jesum, ex Deo non est;* solvit enim quicumque alicubi separat aut humanitatem a divinitate, aut corpus a sanguine. Secundo principaliter probatur conclusio ex definitione et traditione Ecclesiæ, nam in Concil. Constant., sess. 43, et Basil., sess. 30, dicitur veritas hæc firmissime et sine dubitatione tenenda, quæ traditur etiam in Florent. in decreto Eugenii, et definitur in Trident., sess. 43, cap. 3, et can. 1 et 3, et sess. 24, c. 3; et habetur etiam in cap. Qui manducat, cap. Singuli, cap. Ubi pars, cap. Invitat, et aliis, de Consec., dist. 2; eamque explicuit Augustin. in hom. quam refert Beda, 4 ad Cor. 40; et Eusebius Emissenus, hom. 5, de Paschate; et alios infra referemus, qui non solum sub singulis speciebus, sed etiam sub singularum partibus dicunt Christum totum contineri. Tractando etiam de communione sub una specie, afferemus alios dicentes, ideo unam speciem sufficere laicis, quia sub ea totus Christus continetur. Tertio probatur ratione D. Thom., quæ jam satis explicata est; nullo enim modo decuit, gloriosum et divinum Christi corpus alicubi esse exanime, aut sine unione ad Verbum, praesertim cum in hoc sacramento sit ad homines spiritualiter vivificandos, quam vim habet caro illa ex unione ad Verbum, ut Concil. Ephes. dixit. Adde denique non esse consentaneum naturis rerum, ut corpus alicubi vivum, alibi sit ab anima separatum, neque quod corpus animatum sit exangue. Sunt ergo sub qualibet specie essentialis partes humanitatis Christi; sunt etiam inter se unitæ, quia hoc etiam necessarium est, ut sit ibi totus Christus; sunt praeterea partes omnes, substantialiter integrantes corpus Christi, eo modo coniunctæ, qui ad perficiendum corpus humanum necessarius est, quia corpus Christi non est mutilum, nec monstrosum, sed pulchrum et ornatum, et ideo capillos etiam habet, et barbam, quia haec etiam pertinent ad integratem, et intrinsecum ornamentum humani corporis; sunt denique cum sanguine reli-

SECTIO II.

Utrum in Eucharistia sit quantitas corporis Christi cum reliquis accidentibus.

1. *Prima opinio negans in Eucharistia esse Christi quantitatem.* — In praecedente sectione diximus de tota substantia, et omnibus partibus ejus; hic dicendum est de omnibus accidentibus, quam rem attigit D. Thom. inf., art. 4, sed eam anteponimus, ut institutum ordinem observemus, et plures quæstiones inter se fere connexas facilius expediamus. Punctus autem controversiæ versatur circa quantitatem, et alia accidentia, quæ ratione illius, vel per ipsam, substantiæ corporeæ insunt; nam de accidentibus spiritualibus nulla est difficultas, quin sint in hoc sacramento, quia nec locum occupant, neque ab illo pendent, neque ab extrinseco agente, sed ipsa Christi anima, ad cuius perfectionem pertinent, ac proinde illam comitantur, ubicumque existit. De quantitate vero est prima opinio, negans esse præsentem in Eucharistia

quantitatem corporis Christi, sed solam, ac nudam substantiam materiae anima informatam. Ita docet Durand. in 4, dist. 10, q. 2, et probabile censem Major, quest. 2; Gabr., art. 2, concl. 2, et lect. 43 in can.; Ocham, in 4, quest. 4, et tract. de Euch., cap. 29. Est autem magnum discrimen inter hos auctores, nam Durand. distinguit realiter quantitatem a substantia, et putat in sacramento poni realitatem substantiae sine re et forma quantitatis, quia putat primarium effectum formalem quantitatis esse ipsam extensionem in loco, seu quantitativam occupationem, et impenetrabilitatem, propter quod existimat implicare contradictionem, substantiam quantitate affectam, vel non occupare locum, vel in eodem loco cum alia quantitate penetrari. Unde ulterius infert, nullam qualitatem, seu proprium accidens absolutum, a materiali substantia realiter distinctum, illaque media quantitate inhærens, esse in hoc sacramento, qualia sunt, color, calor et similia. At vero Ocham, et Nominales, non censem, quantitatem esse unam rem a substantia, et aliis accidentibus distinctam; sed esse vel ipsam substantiam, vel modum ejus, ita ut substantiam esse quantam, nihil aliud sit, quam habere nunc extensionem localem, ratione cuius corpus habet molem sensibilem, et naturaliter impenetrabilem; ex quo principio colligunt, substantiam carentem hac extensione non esse actu quantam, sed potentia tantum, quia caret illo modo actuali, quo fit quanta; et ita consequenter loquuntur de corpore Christi, quod in sacramento extensione caret; quanquam interdum dicant, identice habere hic rem illam, quae est quantitas, non tamen formaliter quantitatem, cuius rationem in illo modo et extensione ponunt; de qualitatibus vero aliter sentiunt, quia putant, eas habere proprias quantitates distinctas a substantia et quantitate ejus; unde dicunt, esse in hoc sacramento sine propriis quantitatibus; sic enim sunt modo accommodato, ut inhærente possint substantiae, tanquam immediato subjecto suo. Et hic modus Nominalium, licet in eo, quod supponit, magis falsus sit, tamen opinio Durandi, quod ad præsens attinet, multo est periculosis gravioremque errorem continet. Nominales enim solum dicunt, carere corpus Christi aliquo modo, quem habet in celo; quod in aliquo sensu omnes dicunt, ut videbimus; unde solum in modo loquendi videntur differre a communi sententia, vocando illum

modum, quantitatem. Durandus vero dicit, carere corpus Christi in sacramento aliqua forma reali, propria et accidentaria; et quod difficilior est, dicit carere omnibus qualitatibus propriis, et connaturalibus. Solet autem hoc loco referri alia opinio, et tribui Ægidio, et Carthusiano, scilicet, esse in Eucharistia quantitatem corporis Christi, non tamen constitutere illud quantum. Verum neque illi auctores hanc sententiam docent, ut constat ex Carthus. in 4, dist. 10, quest. 4 et 3, ubi Ægid. etiam refert, neque in re ipsa potest habere aliquam probabilitatis speciem, nisi fortasse sit abusus terminorum, ipsum esse extensem in loco vocando esse quantum, seu effectum formalem quantitatis, ut facile patere potest ex dictis supra, disp. 48.

2. *Corpus Christi habet in Eucharistia suam quantitatem.* — Dicendum ergo est, corpus Christi in Eucharistia habere ibi præsentem suam quantitatem, qua afficitur, et vere quantum ibi constitutur. Est communis sententia; tenet D. Thom. hic, art. 4, et in 4, dist. 10, quest. 4, art. 2, questiunc. 3; Bonaven., art. 4, quest. 2; Richard., art. 4, quest. 2; Palud., quest. 2; Scot., quest. 4, § De secundo; Major, quest. 3; Hervaeus, quest. 4, art. 3; Soto, quest. 2, art. 4; Alens., 4 part., quest. 40, membr. 3, art. 4; Altisiodor., lib. 4 Summæ, tract. 5, cap. 4; Marsil. in 4, quest. 7, art. 4; Ledesm., quest. 17, art. 4; Henric., Quodl. 4, quest. 5; Ægid., Quodl. 2, quest. 4, Quodl. 2, q. 17, et Theor. 10 et 33 de Euchar.; Ferrar., 4 cont. Gent., cap. 64; atque idem docuit Innoc., lib 4 de Myster. Euchar., cap. 8. Probatur autem in hunc modum, quia, vel procedimus in opinione negante quantitatem distingui realiter a re quanta, vel in alia, quae affirmat, esse rem prorsus distinctam a substantia, et materia prima; in utraque autem sententia necessario dicendum est, Christi corpus habere hic suam quantitatem: ergo. Probatur prior pars contra Nominales, qui revera non loquuntur consequenter; confundunt enim ipsum Ubi intrinsecum cum quantitate, quia nihil aliud dicunt esse quantitatem, quam ipsam in loco extensionem, seu actualem loci occupationem, quae non distinguunt ab ipso Ubi; hoc autem esse per se falsum, constat, quia per omnem loci mutationem, mutatur Ubi intrinsecum, et extensionem in loco, saltem haec numero in individuo; et tamen non mutatur quantitas in individuo; ergo non sunt omnino idem, sed quantitas et

esse quantum, est aliquid prius, quam actualis repletio loci, quod naturaliter subest successive variis ubicationibus, seu extensionibus in loco, et ad illas comparatur, ut potentia ad actum, seu ut actus primus ad secundum. Quod si fortasse hoc totum concedant, inquiram ulterius, an illud esse quantum, quod supponitur et permanet sub variis ubicationibus, sit ex natura rei distinctum a substantia, necne. Si non est distinctum, est inseparabile ab illa; et consequenter necesse est, ut corpus Christi in sacramento habeat illud esse quantum. Si vero distinguitur, aut tanquam res a re, et hoc ipsi negant, aut tanquam modus, et tunc non habent Nominales aliquid fundamentum, quo tales modum magis distinguant ex natura rei modaliter a substantia, quam proprie et in rigore realiter, ut rem a re, et ita revera solum ipsi explicant modum aliqualiter distinctum et separabilem secundum extensionem localem. Deinde esto, admittamus hunc modum ex natura rei distinctum, nullum est fundamentum ad negandum, corpus Christi in sacramento secum afferre tales modum, quia non est modus pendens a loco, sed prior omni loco, idemque permanens variatis locis; et alioqui est magis intrinsece conjunctus corpori Christi, quam alia accidentia vel qualitates ejus, quas ipsi Nominales concedunt comitari in sacramento corpus Christi. Quod si fortasse dicant, hunc modum posse quidem manere sine hac vel illa extensione ad locum, non vero simpliciter sine illa extensione, hoc jam revocatur ad questionem de possibili, quae cum Durando communis est, et fuse est a nobis in superioribus tractata, disputat. quadragesima octava, ubi ostendimus, posse quantitatem per potentiam Dei absolutam privari omni actuali extensione in ordine ad locum. Nec Nominales in praedicto sensu hoc negant, sed quia non admittunt rem aliquam, vel realem modum, intersubstantiam, et actualem extensionem in loco. Unde necesse est, ut vel fateantur, substantiam per se ipsam formaliter esse quantam, et consequenter corpus etiam Christi in sacramento esse quantum, vel certe formaliter fieri quantam per ipsam actualem extensionem in loco, et consequenter quantitatem nihil aliud esse, quam actualem ipsam extensionem, et, hac mutata, mutari etiam quantitatem, quo nihil absurdius dici potest.

3. *Impugnatur Durandus.* — Procedendo autem in alia sententia, ponente quantitatem

quatur, non esse sub speciebus panis, quia multo minus vinculum habet cum corpore, quam intrinseca ejus quantitas. Quod si Durandus semel fatetur animam Christi sub speciebus panis informare materiam, etiamsi ibi nec quantitate, neque qualitate in temperamento sit disposita, multo facilius concedere posset et deberet, informare materiam corporis, etiamsi non habeat conjunctam materiam sanguinis, quia sanguinis conjunctio in corpore vivo solum requiritur ad debitam et connaturalem talis corporis dispositionem. Ac denique, si de sua praesentia ordinis Durandus consequenter loqueretur, dicere etiam facile posset, sanguinem ad species vini habere habitudinem ordinis, quam non habet corpus, et e contrario corpus ad species panis, atque ita in sententia Durandi fere omnis concomitantia destruitur. Tertio (et hoc argumentum etiam procedit contra Nominales) sequitur ex dicta sententia, in corpore Christi, prout est in sacramento, nullam esse organicarum partium distinctionem, et illud compositum ex anima et materia nuda quantitate, vel nullas habere partes, ut multi putant, vel, quamvis habeat entitativas, ut verius est, omnes illas esse quasi homogeneas et omnino similes, quia, seclusa quantitate, et proprietatibus, quæ necessario illam supponunt, non potest intelligi in corpore diversitas partium organicarum. Quod quidem in opinione Durandi, negantis etiam qualitatum temperamentum, est per se evidens; ponendo autem cum Nominalibus in illo corpore qualitates, posset intelligi in partibus aliqua diversitas ex vario temperamento qualitatum, non tamen sufficiens, quia imprimis non posset intelligi diversa figura, ut ipsi fatentur; est autem hæc una ex dispositionibus necessariis ad organizationem, et ad functiones vitales. Deinde non posset intelligi densitas et raritas, neque durities, cum tamen sine his non possit satis intelligi organizatio vitalis, neque distinctio propria inter os et carnem, etc. Ponere autem corpus Christi in sacramento ita confusum et homogeneum, absurdissimum est, tum quia anima non est apta ad informantum hujusmodi corpus, neque ipsum est capax vitae, sicut nec vitalium actionum; tum etiam quia tale corpus careret omni pulchritudine, et esset valde monstrosum; tum maxime, quia hoc pugnat cum proprietate illorum verborum Christi: *Caro mea vere est cibus, et sanguis meus vere est potus*, quia vera caro non est sine tali temperamento et tali densitate, et

dispositione, neque aliter potest distingui ab osse et aliis membris, ut diximus.

4. Atque ex his probationibus intelligi potest, conclusionem positam non solum procedere de quantitate, sed etiam de modis quantitatis absolutis et independentibus a loco, et intrinsecis, ac connaturalibus corpori humano, et membris ejus, ut sunt talis densitas vel raritas, aut figura, et cetera. Item de qualitatibus similiter connaturalibus humano corpori in specie, et in tali individuo, ut ex rationibus factis satis patet. Item de omnibus, non in abstracto tantum (ut sic dicam), sed in concreto, seu quoad realem unionem et informationem corporis Christi, ita ut ei, prout existenti in Eucharistia, suos effectus formales conferant; nam ad hoc ponuntur hæc omnia in sacramento, ut rationes factæ ostendunt, et alioqui impertinenter et sine causa ibi esse dicerentur.

5. *Dubium.* — *Solutio.* — Sed inquires, qua certitudine tenenda sit hæc doctrina, prout a nobis explicata est, et qua censura rejicienda sit contraria. Aliqui enim sententiam Durandi hæresis damnant. Sed non inventio expressam contra illam definitionem, nec testimonium Scripturæ irrefragabile; imo nec quod omnino evidenter ex principiis revelatis convinci possit; nam fere omnes rationes factæ ex aliquibus philosophicis principiis pendent, veris quidem, ac fere certis, non tamen omnino evidenter; et ideo nimia mihi videtur hæc hæresis censura; non tamen omnino displicet censura Alexandri Alensis, qui erroneam illam vocat; et saltem videtur mihi temeraria, quia et est contra mentem Doctorum, et sine ulla necessitate, vel urgente fundamento admittit in hoc sacramento multa indecentia et absurdia, parumque consentanea modo loquendi Scripturæ, Conciliorum et Sanctorum Patrum, qui ubique docent, esse hic corpus Christi, quale est cœlo, aut quale erat in nocte cœnæ, juxta verba Christi: *Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur*, et: *Hic est sanguis meus, qui pro vobis effundetur*, quia nec tradi potest corpus non affectum quantitate, nec effunditur sanguis, nisi liquidus, et consequenter tali modo quantitatis, et talibus dispositionibus temperatus. Est ergo hæc doctrina theologicæ certa, quamvis non de fide.

6. *Quæsitus.* — Sed queret aliquis ultimo, an hæc doctrina ad reliqua etiam extrinseca accidentia extendenda sit. Respondeatur, non universaliter, neque cum æquali certitudine; itaque inter hæc accidentia, et est praesentia

tocalis, et accidentia, quæ ab ea intrinsece pendent, ut sunt motus localis, relations propinquitatis et distantiae, etc., et hæc non concomitant corpus Christi in hoc sacramento; non enim habet hic præsentiam quam habet in celo, tum quia præsentia non transfertur de loco ad locum, ut supra dictum est; tum quia hoc specialiter repugnat illi præsentia extensa et divisibili, respectu indivisibilis præsentia hujus sacramenti, et hoc docuit D. Thom. infra, art. 5, ad 3. Alia vero sunt accidentia independentia quidem a loco, tamen mere contingenter evenientia, ut est nunc in cœlo species visibilis ad actus videndi hoc vel illud objectum, vel in terra aliquis calor vel frigus, et de his Major, dist. 40, quæst. 5, negat esse in hoc sacramento, quia pendent ab extrinseca causa, quæ alibi est propinquia et non hic, quæ opinio non est ita improbabilis, sicut opinio Durandi, vel Nominalium, quia hoc non est contra connaturalem dispositionem et perfectionem corporis Christi; neque contra communes locutiones Scripturæ et Sanctorum. Nihilominus probabilior est contraria sententia, quam D. Thom. insinuat dict. art. 5, ad 3, quam cæteri autores communiter sequi videntur, quia etiam hic habet locum realis concomitantia; et nihil est quod illam impedit, præsertim cum in superioribus ostensum sit, magis connaturale esse corpori in duobus locis existenti, ut in utroque loco habeat quicquid in altero eorum denuo recipit, de qua re videnda sunt, et ad hunc locum applicanda, quæ supra disp. 48, de hac re tractata sunt.

SECTIO III.

Utrum caro et sanguis Christi sint sub speciebus sacramentalibus ex vi verborum vel per concomitantiam.

4. Lutherus, ut referunt Ruardus, art. 43, et Cochlaeus, lib. 2 Miscellan., cap. 9, irrigit hanc distinctionem de iis quæ existunt in hoc sacramento ex vi verborum, et de iis quæ existunt per concomitantiam, quam omnes Scholastici recipiunt; eam vero approbat Trident., sess. 43, cap. 3, non quod modum illum loquendi tanquam de fide certum definire intendat, sed rem solam; hæc enim est, quæ directe ad doctrinam fidei pertinet, scilicet, totum Christum sub singulis speciebus contineri, et ita hoc solum tradit sub anathemate can. 4 et 3. Quia vero hæc

fides optime explicatur per illum duplum modum constituendi aliquid in hoc sacramento, ideo Concilium, ad declarandum mysterium, ea distinctione usum est. Quocirca licet non sit aperta hæresis illam negare, est tamen ingens temeritas et magnus error; præsertim cum ex principiis fidei non obscure colligatur, ut ex dicendis constabit. Id ergo dicitur ponit ex vi verborum in Eucharistia, cuius præsentia ad verborum veritatem necessaria est, seu (quod perinde est) quod præcise per verba significatur; nam tam veritas, quam efficacia significationi respondet; verba enim efficiunt conversionem, quam vere significant; unde etiam dici potest esse ex vi verborum id, quod per se terminat conversionem, quod quomodo intelligendum sit, postea trademus. Unde e contrario per concomitantiam dicitur esse, quidquid in hoc sacramento ponitur, non quia sit simpliciter necessarium ad veritatem verborum, sed quia habet realem unionem cum eo, quod necessarium est ad verborum veritatem; an vero id, quod tantum est per concomitantiam, nihilominus etiam fiat per verborum efficaciam, dicemus postea.

2. *Objectio.* — *Solutio.* — *Instantia.* — *Enodatur.* — *Dubium.* — *Responsio.* — Hac explicata distinctione, dicendum est primo, sub speciebus panis esse corpus Christi Domini ex vi verborum. Conclusio est de fide, definita in Concilio Tridentino supra, et ab omnibus Catholicis Doctoribus recepta, et satis per se clara, supposita veritate hujus mystérii, quia verba formæ, qua consecratur panis, nihil aliud immediatus significant, vel ad suam veritatem requirunt. Difficultas autem est in explicando quid complectatur ea vox, *corpus Christi*; includere enim potest materiam, formam et accidentia; et de forma quidem et accidentibus dicemus duabus sectionibus sequentibus. Hic igitur circa materiam certum imprimis videtur, totam illam materiam, quæ in nocte cœnæ, quando Christus instituit hoc sacramentum, constituebat seu integrabat corpus ejus, cœpisse esse ex vi verborum sub speciebus panis, et hoc convinxit illa particula, *meum*; nam illa determinat significationem ad illam materiam, quæ tunc erat Christi; dicitur autem fuisse Christi, quia corpus ejus tunc componebat. Unde obiter primo colligitur, corpus, quod hic est ex vi verborum, non dicere materiam in communione, ut abstrahit ab hac vel illa individua materia, nec dicere solum communem illum gradum

corporis, quod est subalternum genus prædicamenti substantiæ, ut sentire visus est Pius Mirandulanus in Apologia, quæst. 6, quia non quilibet materia, sed hæc tantum individua Christi corpus compositum; et similiter corpus in illa generalitate sumptum non petit hanc determinatam et individuam materiam, quam petit corpus Christi, quod hic est ex vi verborum. Et ratio adhiberi potest, quia hæc sunt verba practica et operativa, et ideo oportet, ut, tam ex sua significatione, quam ex intentione operantis, individuum corpus significent, saltem ex parte materiæ, quia omnis actio circa singulare versatur. Unde ulterius colligitur, non tantum partem aliquam, sed materiam omnium partium organicarum, quæ tunc erant in corpore Christi, cœpisse esse sub speciebus panis ex vi verborum; ita docet D. Thom. hic, art. 4, quæst. 4, ad 2; et reliqui Doctores in 4, d. 10; Alexand. Alens., 4 part., quæst. 38, membr. 5; Gabr., lect. 42 in can.; et Egidius, Theorem. 30 de Eucharist.; qui non solum docet, materiam harum partium, sed etiam ipsasmet partes organicas fuisse in sacramento ex vi verborum, quod nos supra insinuavimus contra Durand. et Nominales; tum quia illa particula (*meum*) determinat corpus humanum; corpus autem humanum intrinsece requirit, ut sit organicum; tum quia propria caro non intelligitur sine organizatione; est autem sub speciebus panis ex vi verborum propria et vera caro, juxta illud: *Caro mea vere est cibus*, etc. Et ideo Sancti indifferenter dicunt, converti panem virtute verborum in corpus, vel carnem Christi. Unde illud Ambros., 4 de Sacram., cap. 4: *De pane fit corpus Christi*. Et Cyprian., serm. de Cœna Domini, dicit, Christum consecrasse his verbis: *Hæc est caro mea*, intelligens, carnem (a parte totum significando) interdum totum corpus homini indicare, juxta illud: *Caro mea requiescat in spe*; atque adeo, tam propriam carnis partem, quam cæteras, quæ totum corpus componunt, ex vi talium verborum sub speciebus panis constitutum. Dices: aliquæ sunt partes, quarum licet una vel altera a corpore separetur, nihilominus permanebit verum corpus humanum, ut digitus, aut brachium, etc. Ergo sine illis vera essent illa verba: *Hoc est corpus meum*; ergo illæ non erunt hic ex vi verborum, juxta definitionem supra datam. Respondetur, negando consequiam, quia corpus Christi proferentis illa verba non erat mutilum, sed perfecte integrum, et ideo tale corpus significatur et de-

terminatur per illa verba (*Corpus meum*); hæc autem partes omnes necessariae sunt in corpore humano integro et perfecto; omnes ergo conferunt ad perfectam et integrum veritatem illorum verborum; sunt igitur omnes ex vi verborum, et ad omnes per se terminatur conversio, non sigillatim, sed ut omnes compонunt unum totum perfectum. Dices ulterius: licet hæc partes requirantur in corpore vivo, non tamen in mortuo; hic autem non est corpus vivum ex vi verborum; ergo neque illæ partes. Respondetur negando simpliciter majorem, quia corpus, etiam mortuum, prout suo modo humanum est, suam requirit partium integratatem, ne truncum sit, vel mutilum; illæ ergo partes, quæ sunt de integratate hujus corporis perfecti in utroque statu vitæ, aut mortis, dicuntur hic esse ex vi verborum, nam ut supponimus, corpus hic præscindit a mortuo et vivo; et hujusmodi videntur esse partes solidæ; alia vero, quæ dici possunt partes fluidæ, ut sunt humores, non pertinent ad corpus exanime, sed tantum ad corpus vivum, ad cuius naturalem consistentiam requiruntur, et ideo necesse non est hujusmodi partes esse sub speciebus panis ex vi verborum, ut infra dicetur. Sed quid tandem dicendum est de præputio corporis Christi, quod in ipso non erat, quando primum dixit: *Hoc est corpus meum*; ergo tunc non fuit re ipsa positum in sacramento sub speciebus panis; ergo nec nunc ponetur ex vi verborum, sed ad summum per concomitantiam, quia tunc exercerunt verba Christi totam vim suam. Nihilominus contrarium videtur probabilius, scilicet præputium Christi, seu materiam ejus, nunc ponit sub sacramento ex vi verborum, quia revera pertinet ad integratatem illius corporis, et de substantia ejus, et ita etiam in prima consecratione futurum fuisse, si tunc corpori non deseset, quia revera clauditur sub perfecta corporis significacione. Quocirca, sicut interdum ponitur aliquid in hoc sacramento per concomitantiam, quamvis veritas verborum id non requirat, quia in re ipsa est conjunctum corpori Christi, ita e contrario, interdum aliquid quod fieri potest ex vi verborum, non fit, quia in re ipsa deest corpori Christi in propria specie existenti, quia juxta institutionem, tale corpus ponitur in sacramento, quale in se est.

3. *Sanguis Christi ex vi verborum est sub speciebus vini*. — Dico secundo: sanguis Christi Domini est sub speciebus vini ex vi verborum. Hæc conclusio eodem modo tra-

tanda est, quo præcedens; est enim eadem definitio Concilii et eadem communis doctrina, eademque ratio, ut per se constat. Quid vero nomine sanguinis significetur, quoad formam et accidentia, dicetur postea; quoad materiam vero dicendum est, sanguinem, qui fit ex vi verborum in calice, constare debere ex illa singulari materia, ex qua fuit totus sanguis, quem Christus in corpore suo habuit in nocte cœnæ, ut satis declarant illa verba: *Hic est sanguis meus, qui pro vobis effundetur*. Sed ex his eisdem verbis sumpserunt aliqui occasionem dicendi non totum sanguinem corporis Christi cœnantis cum discipulis esse hic ex vi verborum, sed solum illum, quem in passione effudit; credunt enim, aliam sanguinis copiam remansisse in venis, vel in jecore, qui non consecraretur in triduo, quia non fuerat in passione effusus; verba enim Christi limitata fuerunt ad illum sanguinem; ergo nec nunc consecratur ex vi verborum. Imo fortasse neque ullo modo nunc consecratur; nam in corpore Christi gloriose minor copia sanguinis esse videtur, quam fuit in nocte cœnæ in corpore passibili, quia non requiritur nunc in alimentum, sicut tunc; ille autem sanguis præcipue creditur reassumptus in resurrectione, qui in passione fuit effusus. Unde juxta hanc opinionem satis erit dicere, nunc esse ex vi verborum in calice totum sanguinem in passione effusum, et totum etiam, qui nunc est in corpore Christi gloriose; nam creditur esse omnino idem. Sed quanquam hæc vera sint, etiam existimo verum, in nocte cœnæ fuisse ex vi verborum sub speciebus vini totum sanguinem, qui tunc erat in corpore Christi; quia essentialia verba formæ sunt hæc: *Hic est sanguis meus*; et Concilium Trident. absolute docuit, sanguinem Christi fuisse in calice ex vi verborum; hæc autem indefinita significatio aequivalat universalis; neque est verisimile, Christum intentione sua potius unam partem sanguinis assignasse, quam aliam, cum verba totum significant. Neque obstant verba illa: *Qui pro vobis effundetur*, tum quia pium est, et valde probabile, Christum totum suum sanguinem in passione effusisse; cujus testes sunt aqua et sanguis, quæ de latere ejus fluxerunt; tum etiam quia (quicquid de hoc sit) illa particula non est de essentia formæ, ut infra dicam, neque addita est ad limitandam quantitatem sanguinis consecrandi, sed ad commendandum valorem et efficaciam hujus sanguinis, et indicandum finem, propter quem illa con-

secratio fit, scilicet in memoriam nostræ redēptionis, quæ effusione illius sanguinis peracta est. Exemplo res declaratur; nam, cum consecratur oleum ad infirmos ungendos, quamvis in ipsa benedictione sæpe fiat mentio hujus finis, non ideo tantum illa pars olei benedicta creditur qua postea perficitur unctio, sed similiter totum oleum; sic igitur Christus totum sanguinem suum simpliciter consecravit, quia illo nos erat redempturus, sive illum postea totum effuderit, sive non. Quapropter, si in triduo vinum consecraretur, totus sanguis, tam qui effusus est, etiam si esset per varia loca dispersus, quam si quis in corpore mansit, in calice esset sub speciebus vini; nunc vero consecratur totus, qui est in corpore gloriose, qui non est, cur censeatur minoris quantitatis, quam fuit in nocte cœnæ, quia licet non requiratur per modum alimenti, tamen corpus gloriosum est purius ab omnibus excrementis, et loca illa, quæ excrementa occupabant, plena sunt sanguine, et purissimis humoribus.

4. *Dubium. — Solvitur*. — Sed quæres obiter, an hic sanguis sit ex vi verborum, per modum unius continui sub speciebus vini; et est ratio dubii, quia contingit extra sacramentum illum sanguinem esse discontinuum, et per varia loca dispersum; ita autem est in sacramento, sicut extra, ut sæpe dictum est; esset ergo tunc sanguis in sacramento discontinuus et divisus; ergo vis verborum non requirit illam unitatem et continuatatem. Respondetur esse hoc probable, neque aliquod inconveniens ex illo sequi, nihilominus tamen posse contrarium facile defendi, nam hic sanguis sine dubio per modum unius per formam significatur, atque ita etiam conficitur. Unde si ulterius addamus, ex vi verborum fieri, ut totus ille sanguis sub speciebus sit sibi conjunctus, et loco indistans, probabile etiam fit debere esse continuum; quia res liquidæ, et ejusdem rationis, et loco indistantes, statim continuantur; divisione autem illa, quæ interdum reperi potest inter partes sanguinis, præcise oritur ex distantia locali, et ideo necesse non est, ut sanguis qui est in sacramento, in hoc imitemur modum existendi, quem idem sanguis habet extra sacramentum, ut patet ex doctrina supra tradita de proprietatibus rei pluribus locis existentis.

5. *Tertia conclusio*. — *Nec corpus sub speciebus vini, nec sanguis sub panis speciebus est ex vi verborum; est tamen per concomi-*